

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 323. Qualis igitur & quanta ad hoc requiratur certitudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

Quaest. 320. An dubius de morte conjugis transire possit ad secundas nuptias.

Resp. Negative: Sic expressè deciditur. *c. dominus h. t. ubi: nullus ad secundas nuptias transire praesumat, nisi prius ei constet de morte conjugis ejus.* & ratio est manifesta; quia contractus novi matrimonii cedit in gravissimum praedictum conjugis prioris, si forte adhuc superstes, quique in casu dubio jure suo spoliandus non est; superstes autem, & vivere praesumendus est, quamdiu probatum non est contrarium, ut constat ex *L. ult. c. de SS. Ecclesiis*: contra mors, cum sit quid facti, non praesumitur, sed debet probari ab allegante. *Sanch. L. 2. d. 46. n. 1.* cumque in secundo matrimonio contrahendo sit periculum nullitatis & adulterii; in abstinendo verò nullum, hoc praeligendum est, quamdiu certitudo mortis conjugis non adest. *Pirh. ad tit. de sponsal. n. 132.* & generatim loquendo, quando constat de certa obligatione ad aliquid faciendum, non autem constat de deobligatione seu liberatione ab obligatione, tunc non licet ab obligatione recedere; quia ea est in possessione tanquam certum, & solum dubitatur de cessatione; in praesente casu constat de obligatione prioris matrimonii, non autem de illius solutione; quia non constat de morte prioris conjugis; adeoque in hoc dubio pars tutior eligenda, & judicandum, quòd adhuc obliget prius matrimonium. Estque haec sententia communis & certa, juxta *c. in praesentia. de sponsal. ubi DD. omnes*; & quo textu corrigitur jus civile, nimirum *L. uxores. ff. de divort.* quae uxori dubitanti de morte conjugis absentis concedit licentiam nubendi post expectatum quinquennium, vel etiam, ut habetur *L. uxor. c. de repudiis.* post quadriennium.

Quaest. 321. An & qualiter stante dubio de morte prioris conjugis contrahens de facto matrimonium possit petere & reddere debitum, & an tale matrimonium remanente dubio dissolvendum.

1. **R**esp. Ad primum: Qui stante dubio, adeoque mala fide transiit ad secundas nuptias (idem est de eo, qui bona fide iniiit matrimonium, & deinde dubitare incipit de morte prioris conjugis) non potest petere debitum; cum nemo uti possit re, de qua dubitat, an sit sua; & qui dubitat, an sit legitimus conjugus, exigendo debitum cum tali dubio, facit contra propriam conscientiam, quam habet ex probabili causa, *c. inquisitioni. de sent. excom.* Tenetur tamen reddere debitum ei, qui bona fide contraxit matrimonium; cum is iusta sua possessione privari non debeat ob malam fidem alterius, quamdiu non constat, matrimonium suum esse nullum; nemo enim sine sua culpa privari debet jure suo. *c. discretionem. de eo, qui cognov. consang.* *Pirh. h. t. n. 3.* juxta expressum textum. *cit. c. dominus. ubi: si aliquis seu aliqua de morte prioris conjugis dubitet, ei, quae sibi nupsit, non denegat debitum postulant, sed ipse nullatenus illud exigat.* Quòd si uterque mala fide contraxit secundum matrimonium, neuter potest petere aut reddere debitum ob possessionem malae fidei: sequitur ex dictis, *Sanch. L. 2. de mat. d. 42. n. 8.*

2. **R**esp. Ad secundum: Matrimonium secundum contractum cum tali dubio ex parte unius non statim est dissolvendum, quia in *cit. c. dominus.* dicitur, dubitantem teneri reddere debitum, quae reditio est actus matrimonii, quem exercere non pos-

set, si matrimonium esset statim dissolvendum. Neque etiam, dum matrimonium secundum contractum cum dicto dubio ex parte utriusque, seu dubitante utroque; dum enim de valore matrimonii, etsi mala fide contracti dubitatur, standum adhuc pro possessione & valore matrimonii, quamdiu non constat de contrario, tamen si possessio illa contrahentium juris utendi matrimonio sit instructuola.

Quaest. 322. Num eadem certitudo de morte conjugis requiratur, ut quis propria auctoritate, aut iudicis permittentis auctoritate transeat ad secundas nuptias.

Resp. Eadem certitudo requiritur, siue propria, siue iudicis auctoritate qui contrahat secundas nuptias, ut probabilius sentiunt *Castrop. tr. 28. d. 4. p. 13. §. 1. n. 3.* & quos citat *Gl. in c. in praesentia. de sponsal. in fine.* *Covat. 4. decret. 2. p. c. 7. §. 3. n. 3.* *Malfcard. de prob. concl. 104. n. 4.* *Sanch. L. 2. d. 46. n. 6.* *Gut. & c.* contra alios relatos à *Sanch. n. 5.* censentes ad contrahendum matrimonium propria auctoritate sufficere verisimilem probabilitatem; ad contrahendum auctoritate iudicis requiri plus seu majorem certitudinem; pro ratione responsionis dant, quòd textus *c. in praesentia.* æquè de utroque casu loquatur, dum dicit: *non possunt tales ad aliorum consortium convolare, nec permittas eos auctoritate Ecclesiae contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte conjugis*; adeoque certus nuncius requiritur, tam ut Ecclesia permittat eos contrahere, quam ut ipsi contrahere possint.

Quaest. 323. Qualis igitur & quanta ad hoc requiratur certitudo.

Resp. Requiritur certitudo moralis, & non sufficit iudicium probabile, seu moralis probabilitas; ita *AA. cit. respon. ad quaest. praecedentem.* ea siquidem, quae generant iudicium solum probabile de morte conjugis insufficientia sunt, ut is jure suo, quod habet, ne se superstiti superinducatur alius conjugus, & possessione privetur; licet enim ad agendum prudenter in iis, quae in nullius cedunt praedictum, sufficiat iudicium probabile, non tamen in iis, quae juri alterius praedictum. *Castrop. l. c.* Neque obstat *c. quoniam ut lite non contest.* ubi dicitur: *Si de carnali conjugio sit agendum, tamdiu alteruter expectetur, donec de obitu illius verisimiliter praesumatur.* uti nec *c. cum per bellicam. 34. q. 2.* ubi dicitur: *nec tamen culpabilis iudicetur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit &c.* nam per eostextus exigitur existimatio & verisimilitudo non qualiscunq; sed moraliter certa, ut *AA. iidem.* Notandum tamen, quod habet *Krimer. de mat. n. 1845.* ubi videtur omnino dicendum, in contrahente non tantum ut securus sit in foro externo, sed etiam in foro interno, requiri, quòd procedat ex probabilitate prevalente adversus fundamenta, quae sunt in oppositum pro alterius conjugis superstitis vita; nam tali casu & iudex contractum permittere potest, cum in casu dubio tangente praedictum tertii sequatur, quòd probabile est. Notandum quoque, quòd ait *Pirh. ad tit. de sponsal. n. 135.* ubi valde probabilis est sententia, quòd conjugus, si habeat verisimilem praesumptionem & valde probabilem, etsi non omnino certam (subintelligendum videtur *moraliter*) causam credendi, alterum conjugem esse mortuum, licet possit ad secundas nuptias transire. idque confessarius in foro poenitentiae permittere poterit; & paulò post:

post: In tali casu tamen, quando adest solum præsumptio probabilis ex indicis & conjecturis, non autem indubitata certitudo, Judex ecclesiasticus in foro externo concedere licentiam transeundi ad secundas nuptias; idque confirmat constans Confistoriorum Episcopaliū praxis & communissima D.Dm. sententia, à qua in causâ tam ardua, qualis est matrimonialis, recedere, non licet. Porro quæ præstent certitudinem moralem, prudentis arbitrio relinquendum spectatis circumstantiis. Gutt. Sanch. LL. cit. Castrop. n. 4. De cætero sufficit talis certitudo moralis; cum in omni genere humanarum actionum & rerum ea sufficiat, & vix major haberi potest, ac proinde prætereà alia diligentia adhibenda non est, ut constat ex cit. c. in præsentia. Unde & per hoc correctum est jus civile, dum *Ant. hodie. c. de repudiis.* uxori audienti, virum in bello obiisse, interdicitur nuptiæ, quin prius ad eam belli ducem per se vel alium, ipseque juret obiisse, & aliorum testimonia recipiat, & insuper expectet per annum.

Quest. 324. An & qualiter fama præstet hanc certitudinem moralem.

REsp. Fama præcisè secundum se non præstat moralem certitudinem, utpote orta ab incerto auctore & sæpe fallaci. Pith. *ad tit. de spons. n. 134.* Laym. L. 3. c. 3. n. 1. Castrop. l. c. n. 8. juxta c. *vestra. de cohabit. Clericor.* adeoque fama præcisè de morte conjugis est insufficientis ad ineundum aliud matrimonium. Nihilominus tamen fama vestita circumstantiis & fulta iis adminiculis, quæ prudentis arbitrio faciunt moralem certitudinem, v. g. si mors dicatur contigisse in bello, in loco valde distante, vel si vir absens sit senex, constat de eo, quod fuerit æger, non redit, ubi redire promissit &c. ad hoc sufficiens est; quia jam habetur moralis certitudo. Castrop. n. 8, citatis Gl. *in cit. c. quoniam. v. presumatur.* Abb. *in c. in præsentia. n. 6.* Mascard. *de prob. concl. 1073. n. 4.* Sanch. L. 7. d. 46. n. 15. Gutt. c. 51. n. 4. Porro famam probandam duobus testibus omni exceptione majoribus, qui deponere debent, se à fide dignis audivisse, esseque in illo loco publicum, seque credere, rem sic se habere; quinimo, si non adsint conjecturæ probabiles de morte conjugis, debere illos explicare, à quibus personis audiverint, nisi forte sex vel octo testibus fama probetur, ajunt apud Castrop. Mascard. l. c. Sanch. n. 16. Leil. *de just. L. 2. c. 29. n. 143.*

Quest. 325. An & qualiter unius testis testimonium de morte conjugis præstet dictam certitudinem.

REsp. Affirmari hoc ipsum ab Abb. *in c. in præsentia. n. 6.* Host. *ibid. ad fin.* Gutt. n. 2. Angel. *v. matrim. 3. impedim. 13.* eò quòd in *cit. c. in præsentia.* solum exigatur certus nuncius, id est, ut Castrop. n. 5. qui, inspecta qualitate personæ & modo proponendi, judicetur verum dicere. Negant è contra Bartol. *in L. 2. §. si dubitetur. ff. quemad. testam. aper.* Pith. l. c. n. 134. Sanch. L. 7. d. 46. n. 12. sufficere testimonium testis unius, nisi conjecturis aliis adjuvetur; eò quòd unius testimonium solum semiplenè probet; adeoque non nisi ad generandum judicium probabile sufficiens, juxta *L. jurisjurandi c. de testib. & c. veniens. eod.* ubi dicitur: *verum unius nullius esse,* hoc est, nullius effectus ad ferendam sententiam; ad hæc in *c. in præsentia. rō nuncium certum* accipitur in neutro genere pro eo, quod nunciatur; sed dici non potest certum nuncium, quòd ab uno solo affirmatur. Sed neque in genere masculino nuncius certus dici potest unus

testis; quia non potest dici asserens certum nuncium, quod quis solus testatur. Pith. n. 134. cum Sanch. l. c. n. 11. Quas sententias ita conciliat Castrop. n. 7. cum Gutt. n. 2. ut unius testis dictum secundum se sit insufficientis; non verò, quando major probatio haberi nequit, & testis ex modo proponendi certum deponere præsumitur.

Quest. 326. An habita dicta certitudine morali, conjux adire possit secundas nuptias propria auctoritate nulla petita licentia Ordinarii.

REsp. Affirmativè: Nullibi enim cavetur, hanc licentiam esse petendam. Sylv. *v. matrim. 8. 9. 13.* Gutt. l. c. c. 51. n. 2. Castrop. *cit. §. 1. n. 4.* Nihilominus licet jam etiam parochus sine tali licentia assistere possit secundo matrimonio, longè tamen tutius fore, ut res ad Ordinarium deferatur; imò id necessarium esse absolute, si rationabiliter dubitetur, num adsit certitudo moralis, vel præsumptio de morte alterius conjugis, nec ne, asserunt Laym. l. c. Pith. n. 136.

Quest. 327. An & quomodo mulier contracto secundo matrimonio, reduce illius viro, possit cum secundo remanere.

REsp. Tametsi cum consensu Ecclesiæ transferat ad secundas nuptias, & ex secundo viro susceperit liberos, libentiusque cum eo remaneret; quin etiam licet maritus prior redux eam non cupiat amplius, non potest cum secundo viro remanere, sed conjugaliter debet convivere primo, ut constat ex *c. cum per bellicam;* item ex *c. eam in captivitate 34. q. 1.* & patet; siquidem, cum constet priorem virum vivere, constet etiam, matrimonium secundum esse nullum, & consequenter secundum virum non esse suum; unde si pergat ei adhærere per usum conjugalem facti, erit adultera, juxta *c. dominus. h. t.* ubi *relictis adulterinis complexibus ad priorem conjugem revertatur:* quos tales vocat Papa, *si de prioris conjugis vita construerit;* nimirum uxori ejus, quæ invalide transit ad secundas nuptias. Neque his obstat, quod *cit. c. cum per bellicam.* dicitur: *si viri (nimirum post longam captivitatem reversi) eas cupiant in suum consortium redire, restituendum est, quod fides poscit:* nempe conjugalis, obligans mulierem ad individuum vitæ societatem cum viro; nam loquitur citatus textus de restitutione ad cohabitationem, ex eo autem, quòd vir redux illam non cupiat, aut velit restitui, aut recipere uxorem, non sequitur, quòd ea possit manere conjugaliter cum secundo viro; cum per hoc, quòd vir rejiciat uxorem suam legitimam, non scindatur ligamen seu vinculum cum eo. Sed neque, si in hoc casu talis mulier se remansuram diceret, & promitteret cum secundo viro, non ut uxorem, sed ut inquilinam domus, Judex ecclesiasticus id tolerare non potest, cum sit morale periculum incontinentiæ, præsertim si ante carnis consuetudinem habuerint.

Quest. 328. An conjux teneatur conjugem reducem recipere quoad cohabitationem & thorum.

REsp. Si conjux, ad quem redit, non habeat justam causam divortii, tenetur reducem recipere ad cohabitationem & thorum. Hinc si conjux captivus per vim præcisam & absolute coactus fuisset ad signa solum externa falsæ Sectæ, v. g. circumcisus fuisset; vel etiam ut Krimer. *de mat. n. 1857.* coactus immolare idolo, teneretur adhuc alter conjux eum recipere ad thorum; secus, si captivus verè defecisset à fide, v. g. ad Mahometismum, & nollet